

המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו

סגן שר הבריאות

המנהל הכללי

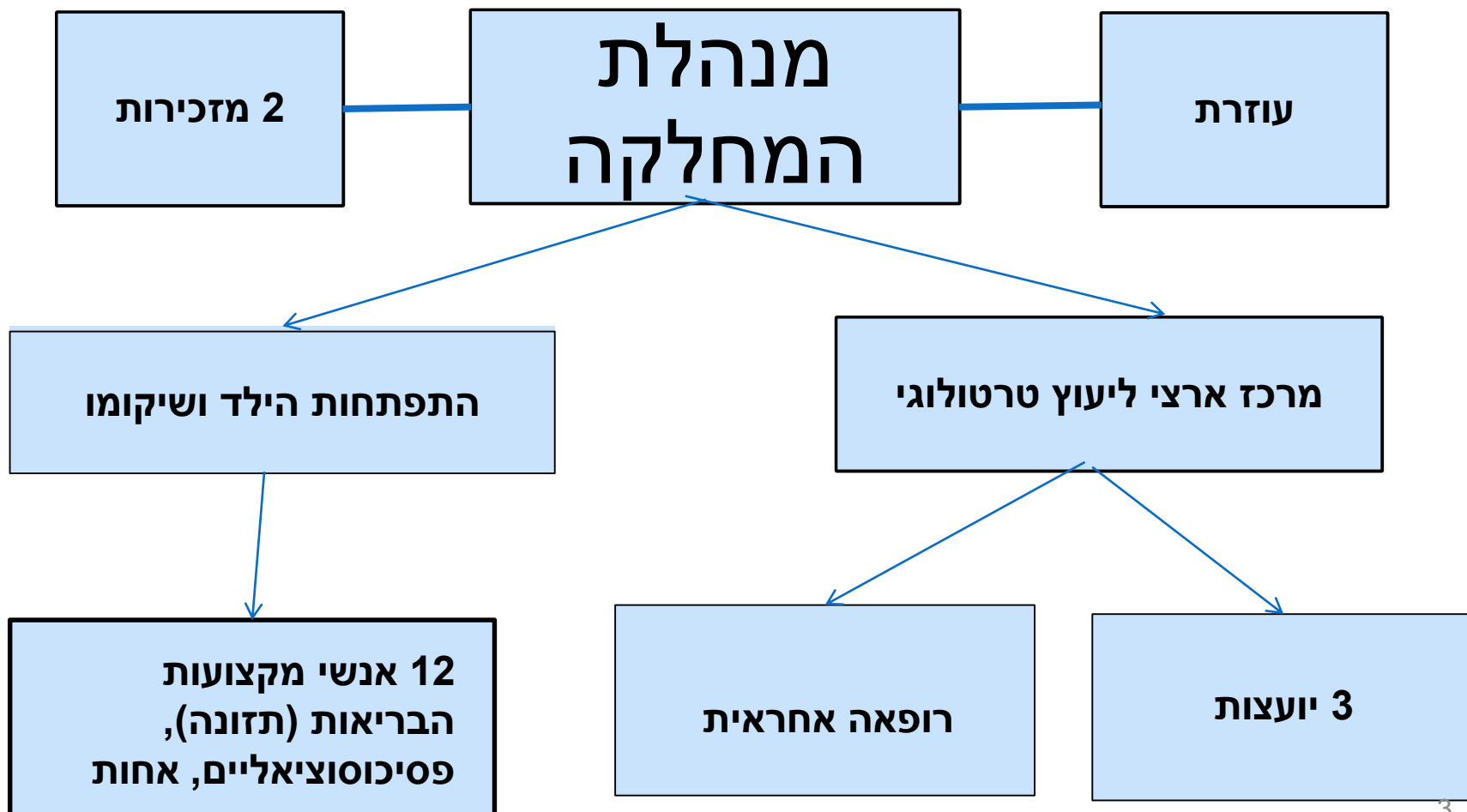
המשנה למנהל הכללי
וראש חטיבת הבריאות

מועצת הבריאות

ממונה על שוויון מגדרי ויועצת מנכ"ל בנושא שוויון מגדרי

חטיבת רגולציה מדיניות שוקים והסדרה על המערך הביטוחי	חטיבת המרכזים הרפואיים הממשלתיים	מטה מקצועי, משאבי בריאות, משאבי אנוש	חטיבת טכנולוגיות רפואיות מידע ומחקר	חטיבת הרפואה	חטיבת הבריאות	
<ul style="list-style-type: none"> ❖ אגף בקרה על הקופות ושרותי בריאות נוספים ❖ נציב קבילות הציבור ע"פ חוק ביטוח בריאות ממלכתי 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ סמנכ"ל כלכלה ופיתוח ▪ תקציב ▪ תמחור ▪ תשתיות ונכסים ❖ חשב בכיר ▪ חשבונאות ▪ בקרה פיננסית ▪ תאגידים ▪ בקרת שכר ▪ בקרה וביקורת ❖ ייעוץ משפטי ❖ אגף שירותי רפואה ❖ אגף תהליכי עבודה ומערכות מידע ▪ תהליכי עבודה ▪ מערכות מידע 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ מינהל סיעוד <ul style="list-style-type: none"> ▪ רישוי והסמכות ▪ פיתוח מקצועי ▪ הנחיות מקצועיות ▪ בחינות ❖ מינהל תכנון פיתוח ובינוי מוסדות רפואה <ul style="list-style-type: none"> ❖ תכנון בתי חולים ▪ אגף לביצוע ▪ פרויקטים במוסדות רפואה ▪ אגף תכנון ❖ ממונה שוויון ונגישות לאנשים עם מוגבלות. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ מינהל ומשאבי אנוש <ul style="list-style-type: none"> ▪ משמעת ▪ ענייני דת ❖ אגף משאבי אנוש במקצועות הבריאות <ul style="list-style-type: none"> ▪ תכנון כח אדם, פרישה וגמלאות ▪ תקינה וניתוח עיסוקים ▪ מכרזים ▪ רווחה ❖ אגף הדרכה ופיתוח ▪ מרכז הדרכה ארצי ❖ אגף רישוי מקצועות 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ מערך הרוקחות והאכיפה <ul style="list-style-type: none"> ▪ רישום מכשירים רפואיים ▪ ניסויים קליניים ▪ מכון לביקורת ותקינה של חומרי רפואה ▪ ייבוא פרמצבטיקה וסמים ▪ ניהול סיכונים ומידע תרופתי ▪ תמרוקים ▪ מכון ארצי למידע רעלים ▪ אגף פיקוח ואכיפה ❖ אביזרים ומכשירים רפואיים (אמ"ר) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ אגף רפואה כללית ❖ אגף רפואה קהילתית ❖ אגף בריאות הנפש ❖ אגף גריאטריה ❖ אגף בריאות השן ❖ אגף שיקום ▪ מכשירי שיקום וניידות ❖ ריפוי בעיסוק ❖ פיזיותרפיה ❖ קלינאית תקשורת ❖ פסיכולוגיה ארצית ❖ התפתחות הילד ושיקומו ❖ הרבה תחומים ▪ להשתלות ❖ המרכז להנחיות מקדימות 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ מינהל איכות ושירות <ul style="list-style-type: none"> ❖ אגף איכות ▪ מבדקי איכות ▪ חקר שירותי רפואה ▪ מדדי איכות ▪ תומכי מחקר ❖ מערך בטיחות מטופלים ❖ אגף שירות <ul style="list-style-type: none"> ▪ פניות ותלונות הציבור ▪ קול הבריאות ▪ נציבות קבילות למקצועות הבריאות ▪ היחידה לאיכות השירות ❖ אגף בכיר בריאות דיגיטלית ומחשוב <ul style="list-style-type: none"> ▪ בריאות דיגיטלית וארכיטקטורה ▪ מערכות ליבה תפעוליות

תיאור היחידה מבנה ארגוני וכ"א

תפקידי המחלקה

- הוצאת נהלים, חוזרים ואמות מידה לטיפול בילדים עם מוגבלות התפתחותית.
- פיקוח על מעונות יום שיקומיים (יחד עם משרד הרווחה, תזונה ובריאות הנפש) והבניית נהלי עבודה.
- לפתח, לשפר ולהנגיש את האבחון והטיפול בילדים מעוכבי התפתחות במסגרת חוק בריאות ממלכתי.
- הקמת יחידות התפתחותיות חדשות ומרכזים לגיל הרך במסגרת התכנית הלאומית לילדים בסיכון.
- הדרכת צוותי המערך ההתפתחותי למענים מקצועיים מיטביים.
- מתן הכשרה לרופאי הקהילה לשם התמקצעות כדוגמת אבחון וטיפול בבני נוער ומבוגרים עם הפרעות קשב וריכוז.

תפקידי המחלקה

- מתן מידע עדכני ואמין בנוגע לחשיפות סביבתיות בהריון על סמך נתונים עולמיים לגבי בטיחות/סיכון לעובר המתפתח.
- הפחתת חרדה בקרב נשים הרות במקרים בהם אין תוספת סיכון.
- מניעת מומים מולדים הנגרמים מטרטוגנים ובמקביל, מניעה של הפסקות הריון יזומות במקרים בהם ההריון רצוי ואין תוספת סיכון.
- קביעת מדיניות בתחום החשיפה לגורמים סביבתיים בעלי פוטנציאל לסיכון לעובר המתפתח או להריון.

מספרים...

בישראל ישנם 1.2 מיליון ילדים בגילאים לידה - 9 ש'.

כ 10% מהילדים עד גיל 6 ש' יעברו אבחון בתחום התפתחות הילד.

50% מהם, יעברו אבחון רפואי ← 20% יזדקקו לאבחון פסיכולוגי.

50% הנותרים ←

1/2

2/3

1/3

1/3

המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו

מספרים....

← 3% - 4 מאלו שעברו אבחון רפואי (לידה - 6 ש'), יטופלו ממוצע הטיפולים הוא 30 בשנה.

ילדים מגיל 6 – 9 ש' וילדים סומטיים: 5% מכלל הילדים יצטרכו טיפול ← ממוצע הטיפולים הוא 10 בשנה.

עלייה בביקוש נובעת מ:

עלייה בתחלואה:

לידות רב עובריות והצלת פגים,
גידול באבחנות (של אוטיזם).

עלייה במודעות:

הורים,
מערכת החינוך,
גורמים רפואיים.

הרחבת הסל ע"י משרד הבריאות ושינויים רגולטוריים.

צמצום המשאבים במערכת החינוך והפניית חלק מהלחצים
למערכת הבריאות.

אוכלוסיית היעד

ילדים בגילאי לידה – 9 ש' עם בעיות התפתחותיות.
וילדים מלידה - 18 ש' עם לקות סומטית.

משנת 2009 נכנס לתוקפו חוק לבעלי אבחנה על הרצף
האוטיסטי המרחיב את זכאותם עד גיל 18 ש'.

לקויות שפה ↔ הפרעות אוטיסטיות

סרבול מוטורי ↔ שיתוק מוחין

לקות למידה ↔ מש"ה

חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994:

"שירותי הבריאות הכלולים בסל שירותי הבריאות יינתנו בישראל,

➤ לפי שיקול דעת רפואי,

➤ באיכות סבירה,

➤ בתוך זמן סביר (?)

➤ ובמרחק סביר ממוקם מגורי המבוטח (?),

➤ והכל במסגרת מקורות המימון העומדים לרשות קופות החולים"

מענים בתחום ההתפתחותי בישראל

- 36 מכוני התפתחות.

- מעל 90 יחידות מוכרות (קופות חולים, רשויות מקומיות, עמותות).

- שלוחות טיפוליות.

- כ - 125 מעונות יום שיקומיים גילאי 1/2 - 3 ש.

- סל בריאותי מקדם גילאי 3 - 7 ש.

- חינוך מיוחד גיל 3 - 21 ש.

המערך ההתפתחותי בארץ

➤ מכונים להתפתחות הילד,

➤ יחידות התפתחותיות,

➤ מערך של ספקים,

➤ עובדי מקצועות בריאות פרטיים.

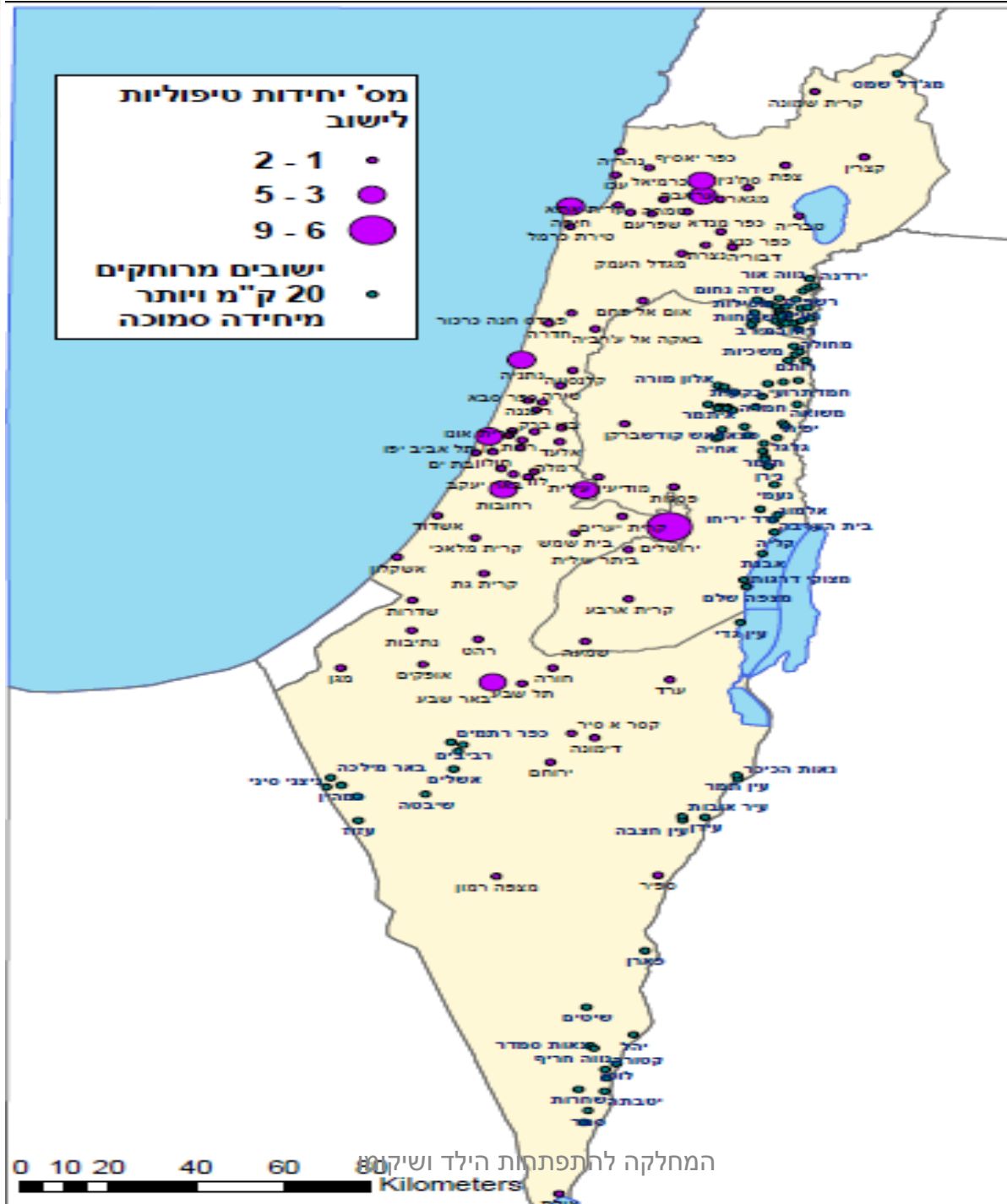
• הקריטריונים מוגדרים בחוק מעונות יום שיקומיים, תקנות

מעונות שיקומיים וחוזר מנכ"ל משרד הבריאות "הכרה

במכונים לאבחון ולטיפול בהתפתחות הילד" (28/1996).

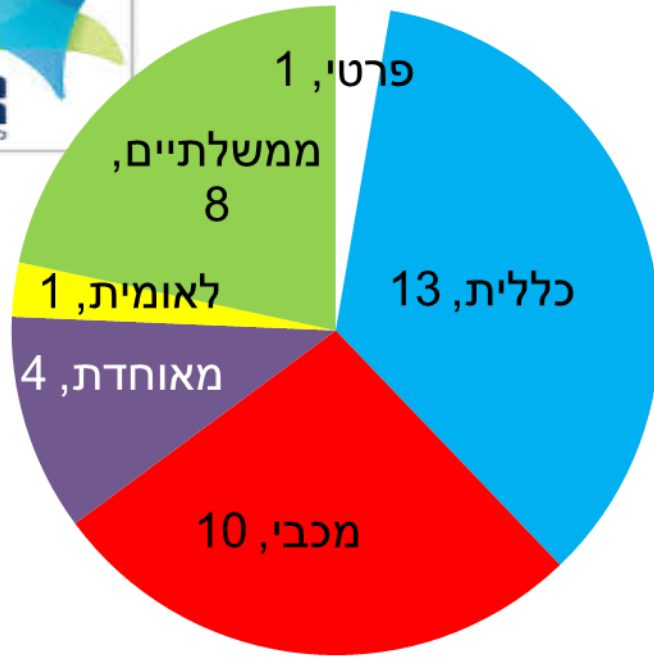
מכונים בבתי חולים ויחידות התפתחותיות יכול להיות שזה נגמר ?

המחלקה להתפתחות הילד ושיקום

מכונים להתפתחות הילד

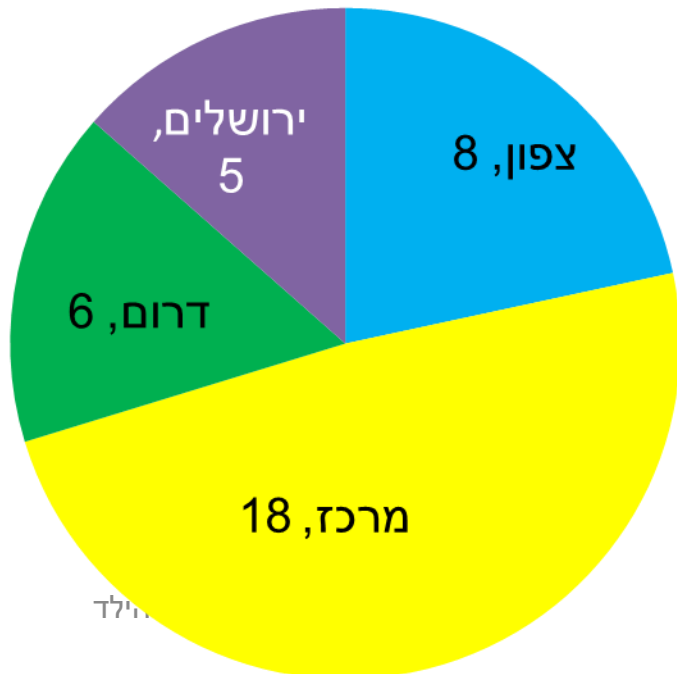

➤ המכון הנו מרכז מאבחן ומטפל

➤ בישראל 37 מכונים מוכרים

➤ 15 בבתי החולים

➤ קיימת תקינה מחייבת לשם הכרה*

* הכרה אינה חובה
אך היא כדאית

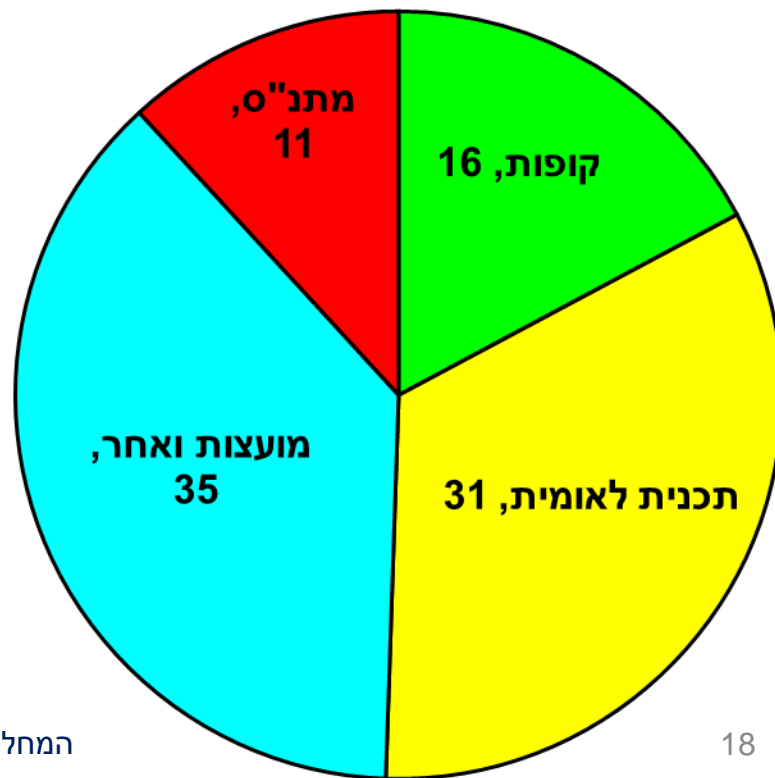
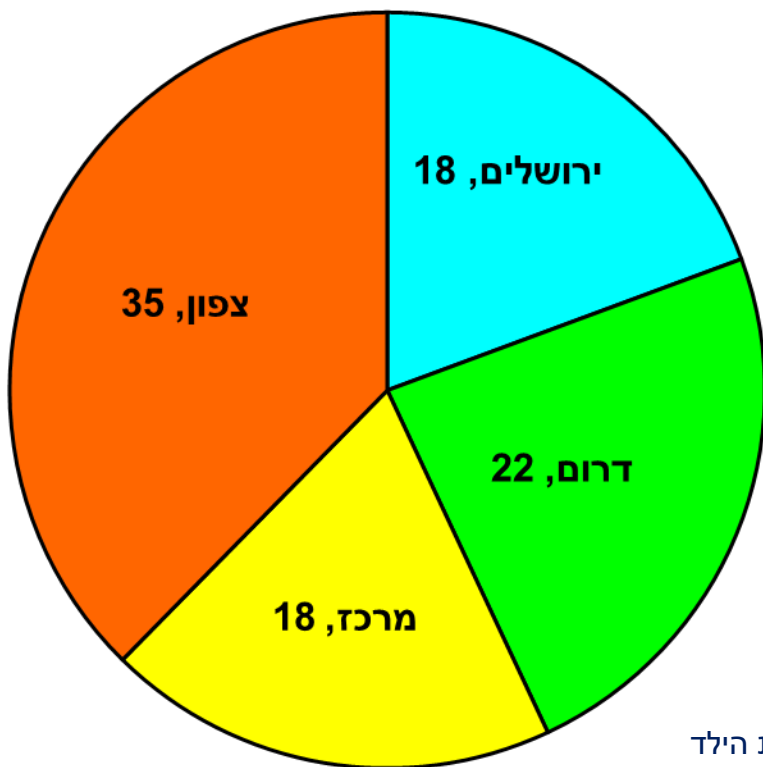
בעיות:

- מחסור חמור ברופאים התפתחותיים: 260 מומחים ו 30 מתמחים
- שכר נמוך
- רופאים: יותר בעייתי בממשלתיים
- מקצועות הבריאות : שכר נמוך מאד בהשוואה לקהילה
- קושי באיוש תקנים של רופאים ומקצועות הבריאות
- תור המתנה ארוך פעמים רבות עקב משימות נוספות לצוות
- השקעה רבה בצוות שכעבור שנתיים עובר לקופות ולפרטי
- הסכמים הכופים הנחות גדולות על התעריף הנקוב במחירון מב"ר ו/או קניית שירותים חלקית
- מימון חלקי של הדרישות מהצוות: עקב העסקה דרך קרן מחקרים.

יחידות להתפתחות הילד

- בישראל 93 יחידות מוכרות להתפתחות הילד
- רובן בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית
- 20 בחברה הערבית – לאחרונה פתיחת יחידות בחברה הערבית כולל מזרח ירושלים.

בעיות

➤ תקצוב

➤ דרישות הכרה מול המציאות – הסכמים עם הקופות

➤ הגגה רפואית – לאן.

מטפלים בהסכם

- אנשי מקצוע אלו מטפלים בדרך כלל במקרים הקלים יותר.
- קופת החולים מפנה ילדים עם הפרעה בתחום אחד בלבד.
- ילדים גדולים (לרוב מעל גיל 9).

טרם קבלת ההרשאה מהמשרד, המטפלים בהסכם מחויבים לעבוד שנתיים לפחות (חצי משרה) ביחידה/מכון התפתחותי מוכרים, וכן לעבור השתלמויות.

* על מטפלים פרטיים אין בקרה של הקופה ולרוב נדרש רק רישיון ללא בדיקת ניסיון, הכשרה או וותק.

השירות בהתפתחות הילד

משך ההמתנה המרבי לאבחון ולתחילת טיפול גם יחד (מרגע ההפניה) לא יעלה על 3 ח'.

איחור במתן שירות – זכות לקבלת החזר בגין פניה למטפל פרטי - 200 ₪.

קדימות:

- ✓ פגים צעירים משבוע 32 ומשקל 1.5 ק"ג (חודשיים).
- ✓ דורש אבחון וטיפול מידי – בעיות תקשורת.
- ✓ ילדי עולים (מיצוי זכויות בביטוח לאומי).

השירות בהתפתחות הילד

מספר טיפולים:

עד גיל 3 ללא הגבלה.

גיל 3 - 6 ש': 27 טיפולים לשנה למקצוע ועד 54 כולל.

(ילד שפנה לאבחון לפני גיל 6 ש' יהיה זכאי בשנה הראשונה

לכמות הטיפולים לפי גילו בפניה).

גיל 6 - 9 ש': 9 טיפולים לשנה למקצוע ועד 18 כולל.

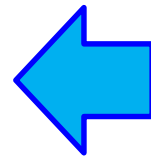
השירות בהתפתחות הילד

מספר טיפולים:

ילד הסובל מהפרעה התפתחותית סומטית

וילד הסובל מהפרעה בספקטרום האוטיסטי (שאינו בתוכנית

הטיפול הבריאותי המקדם)

זכאי עד גיל 18 ש' ל - 3 טיפולים שבועיים, במכונים או ביחידות

המוכרות (במקרים מיוחדים ניתן להפנות ילד סומטי למטפל פרטי).

* Take message home

השירות בהתפתחות הילד

○ ילד עד גיל 4 שנים, עם חשד לעיכוב התפתחותי, יופנה לאבחון במכון מוכר להתפתחות הילד.

○ כל הטיפולים יינתנו בהתאם לצורך ולפי שיקול דעת מקצועי רפואי של מומחה הקופה.

○ ילד הזקוק לטיפול של יותר ממקצוע בריאות אחד, יטופל במסגרת מכונים או יחידות מוכרות להתפתחות הילד. ילדים אלה יקבלו את כל הטיפולים תחת קורת גג אחת.

○ טיפולים פסיכוסוציאליים וטיפולים פסיכולוגיים התפתחותיים מהווים חלק מסל הטיפולים בתחום התפתחות הילד והם יינתנו לפי צרכי הילד ועל פי הגדרת החוק. * חוזר מינהל הרפואה 19/2013

מעונות יום שיקומיים

מעונות יום שיקומיים בישראל פועלים על פי חוק (2000) ותקנות (2008) מעונות יום שיקומיים

➤ טיפול מוקדם ככל האפשר

➤ מתן טיפול בשנים הראשונות הוא קריטי.

The Heckman Curve

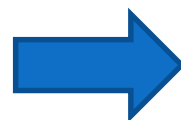
Returns to a Unit Dollar Invested

(a) Return to a unit dollar invested at different ages from the perspective of the beginning of life, assuming one dollar initially invested at each age

6 חודשים

3 שנים

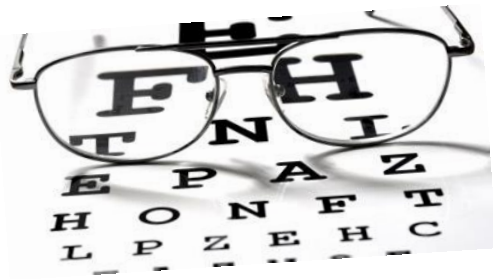

130 מעונות

3,000 פעוטות

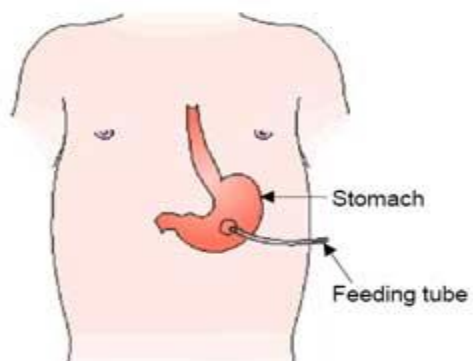
DIR ABA

המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו

מצבים רפואיים מיוחדים

מצבים רפואיים מורכבים

המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו

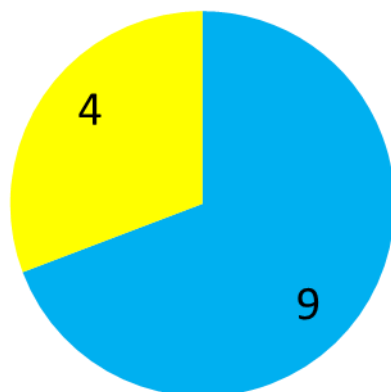
פעילות

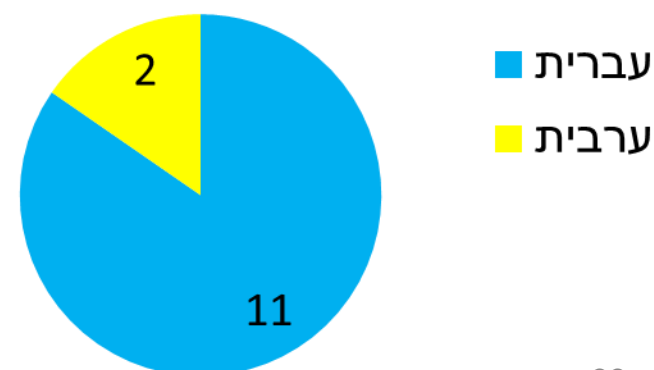
מחוז צפון

- תשעה מעונות מעורבים
- כיתה דוברת ערבית בתוך מעון "יהודי"
- לקות שמיעה 2 דוברי ערבית, 2 דוברי עברית
כיתה לשפה הערבית במעון המדבר עברית
- מעון אחד ללקות ראייה - מעורב
- אוטיזם כיתה דוברת ערבית במעון המדבר עברית

מעונות רב נכותיים

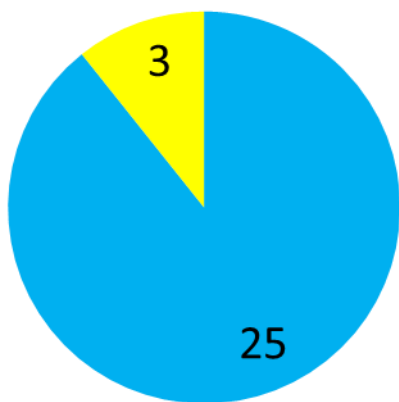
מעונות ל ASD

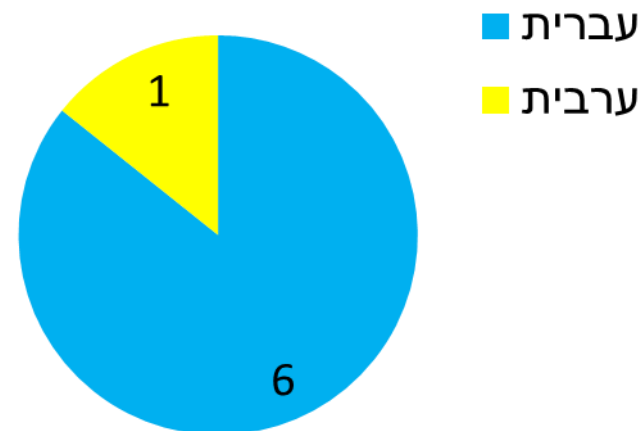
מחוז ירושלים

- מעון אחד מעורב כולל שפה נפרדת לשפה הערבית
- לקות שמיעה שתי כיתות דוברות ערבית ואחת מעורבת

מעונות רב נכותיים

מעונות ל-ASD

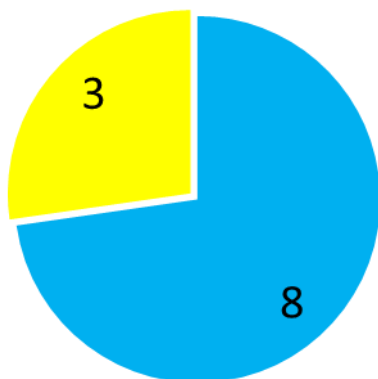

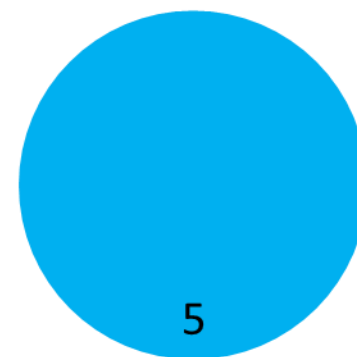
מחוז דרום

- כיתת ASD דוברת ערבית במעון במגזר הבדואי
- לקות שמיעה – מעורב
- מעון לקות ראייה - מעורב
- 7 כיתות מעורבות

מעונות רב נכותיים

מעונות ל ASD

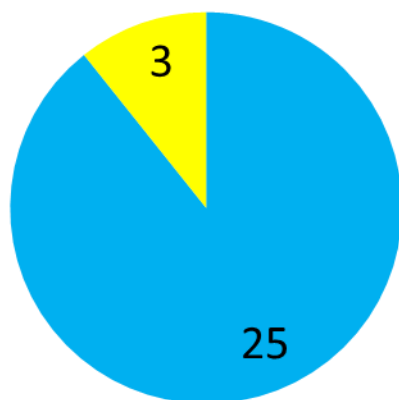
■ עברית
■ ערבית

מחוז מרכז

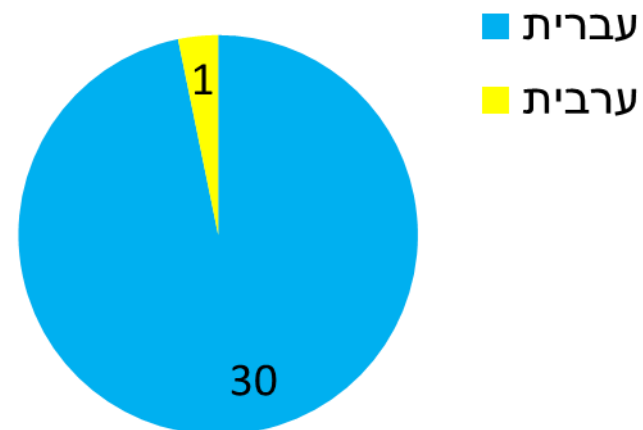
➤ לקות שמיעה – 3, אחת דובר ערבית

➤ מעון לקות ראייה – 2 מעורב

מעונות רב נכותיים

מעונות ל ASD

פעילות

כמה זה עולה לנו?

➤ **משרד הבריאות והקופות:
טיפולים במקצועות הבריאות וטיפול בריאותי מקדם.**

➤ **משרד האוצר:
דיאטנים.**

➤ **משרד הרווחה:
גננות, סייעות, הסעות (75%),
שירותים סוציאליים ומזון.**

➤ **רשות המקומית:
הסעות (25%).**

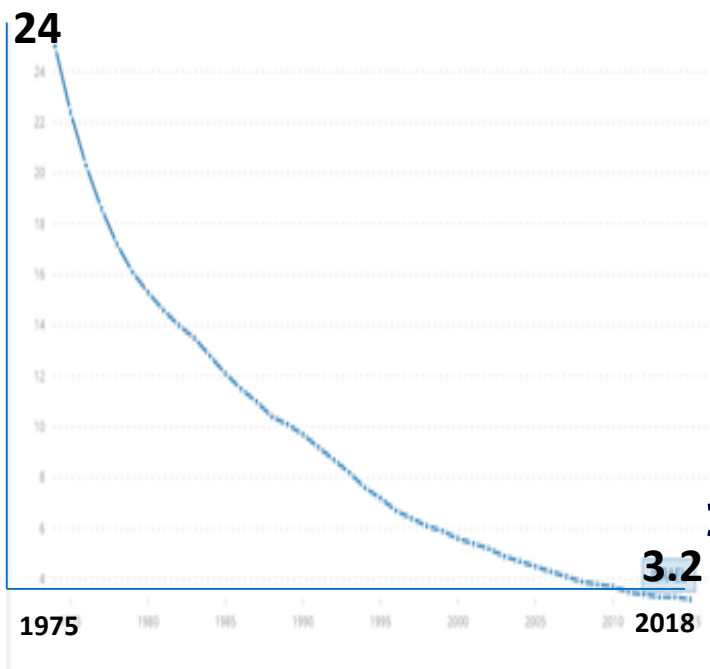

כשחלום פוגש מציאות

Mortality rate, infant (per 1,000 live births) ISRAEL

בשנת 2017 חייב אותנו החוק לקבוע:

➤ **סייעות אישיות צמודות ל - 220 פעוטות**

➤ **אחות אישית צמודה ל - 180 פעוטות**

בחלק מהמקרים אושרו מספר אחיות לאותו מעון

ואף לאותה כיתה, ללא כל הצדקה רפואית מקצועית.

מסקנות:

יש לעדכן את התקנות ולהתאימן למציאות:

- **ביטול ההצמדה**
- **הוספת אחות בתקינת המעונות**
- **העלאת בסיס התקינה לסייעות בכיתה**
- **מתן הכשרה והיתרים לסייעות על מנת שיוכלו לבצע פעולות נוספות עם השגחה.**

מעונות יום שיקומיים

➤ מחסור במענים בכלל, וייעודיים (שמיעה, ראייה..) בפרט.

➤ תקנות – שיקום, סיעוד ?

➤ האם נותן מענה לאוכלוסייה הנתרמת ביותר?

➤ ילדים עם מחלות כרוניות לא התפתחותיות?

הכנסת דיאטנים למעון יום שיקומי

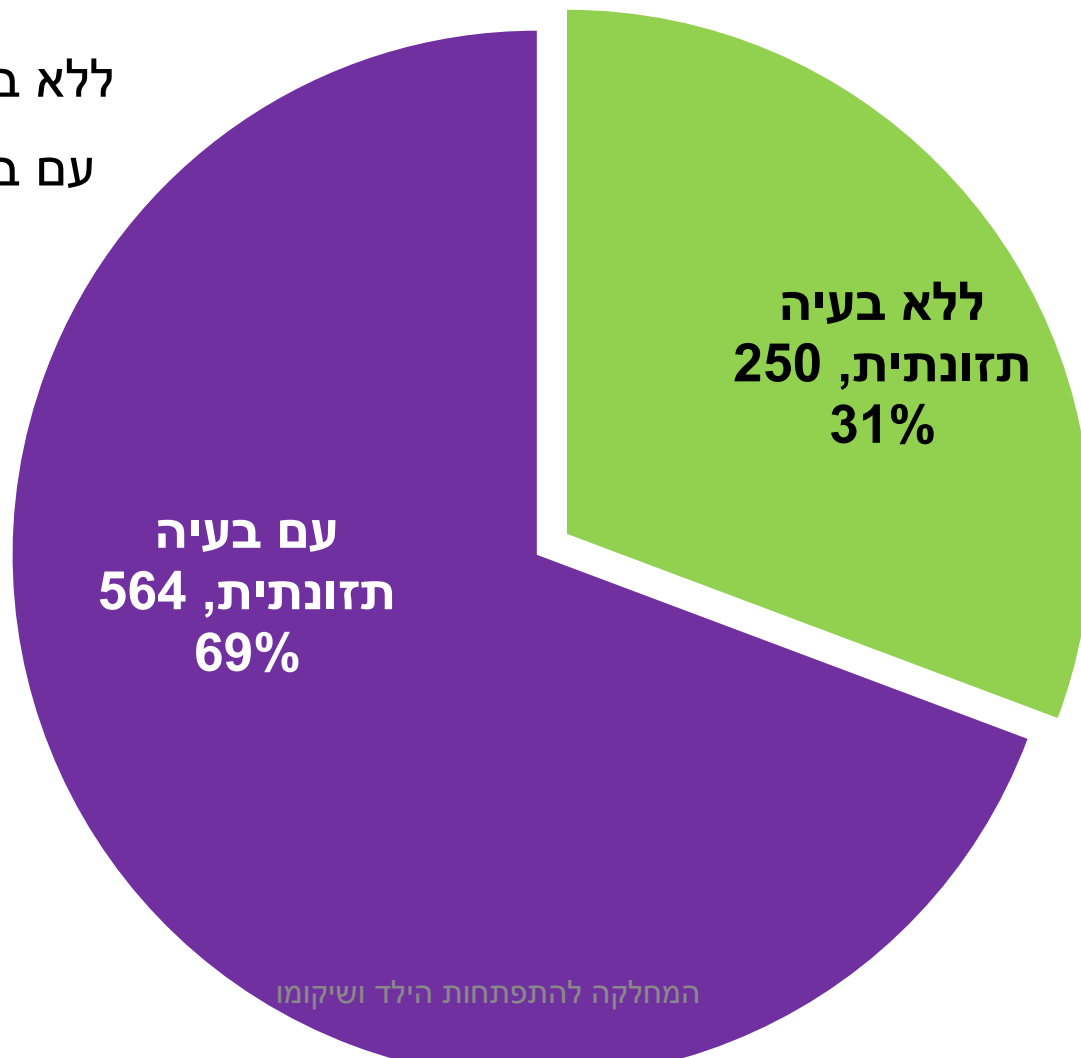

המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו

התפלגות הפעוטות עם בעיה תזונתית

N=814

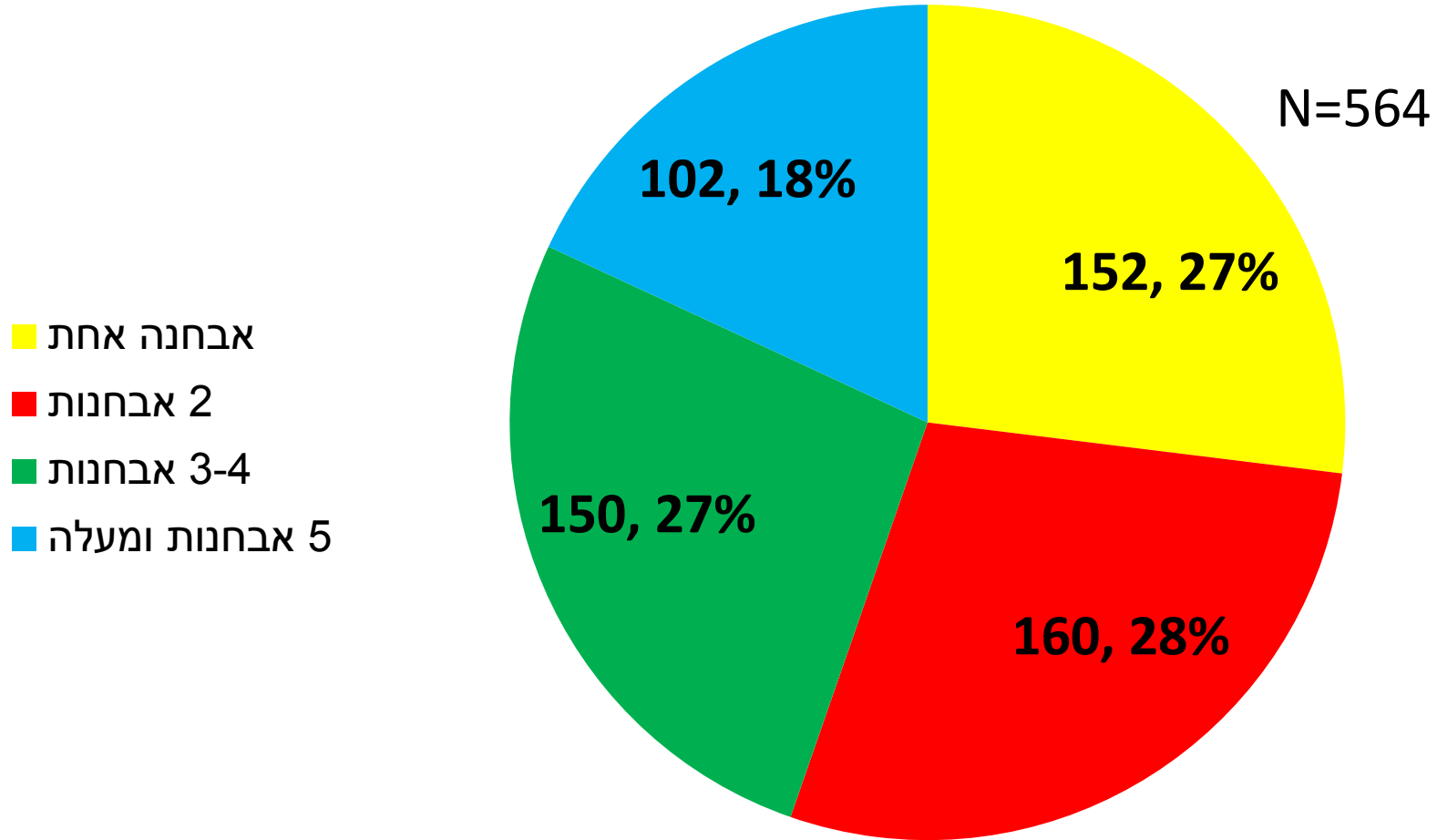
- ללא בעיה תזונתית
- עם בעיה תזונתית

המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו

התפלגות מספר האבחנות התזונתיות לפעוט

במעונות לאוטיסטים, ריבוי אבחנות. במעונות ללקויי שמיעה מעט.

מחלקה ליעוץ טרטולוגיה

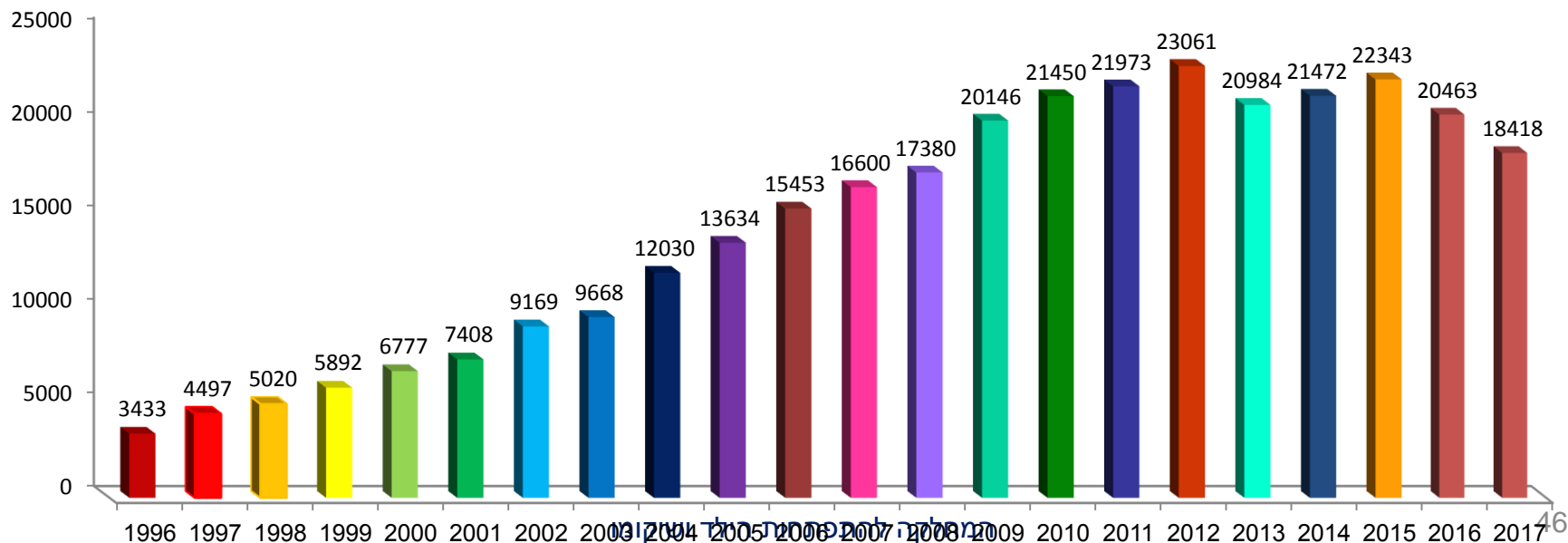
➤ מתן מענה לנשים, רופאים, בני משפחה

➤ מעל 20,000 פניות בשנה

➤ הכנסת עובדת דוברת ערבית

➤ פניית חרדים

➤ הנגשה לשונית: עברית, ערבית, רוסית ואנגלית

איגודים ועמותות

אקדמיה

מחוקק

משרד הרוחה

משרד/קופות

ג'וינט - אשלים

משרד החינוך

הביטוח הלאומי

אתגרים....

קביעת ה"סל"

➤ צורך טיפולי – מוכח, מבוסס מחקר?

➤ יחסי ציבור, ממון?

התמחות נוירולוגיה והתפתחות הילד

ישנם מיעוט מתמחים – פונים לקהילה או לנוירולוגיה.

כמות המתמחים יורדת – המקצוע אינו אטרקטיבי.

126 מומחים מתחת לגיל פרישה.

16 מומחים מעל גיל פרישה.

שיתוף פעולה / פיקוח

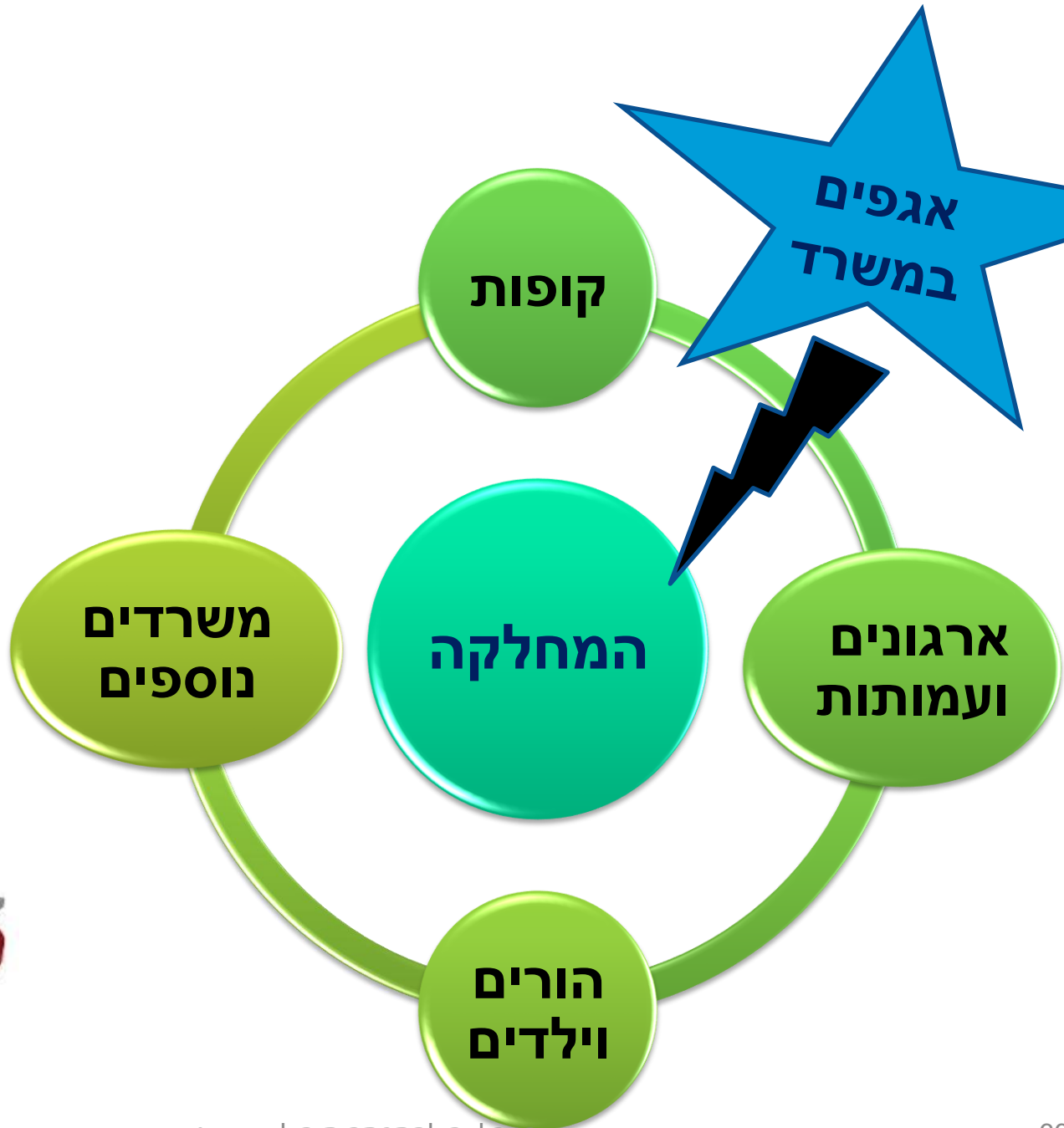
קביעת מדיניות שהציבור מסכים ויכול לעמוד בה

ניהול מקצועות מגוונים תוך תשומת לב לממשקים ביניהם

חינוך
רווחה
ביטוח לאומי

- אפידמיולוגיה
- בריאות הציבור
- ריפוי בעיסוק
- עבודה סוציאלית
- פסיכולוגיה
- מרכז לאומי לבקרת מחלות
- גריאטריה
- פיזיותרפיה
- בריאות השן
- שחפת ואיידס
- קידום בריאות
- בריאות הנפש
- בתים חולים
- התמכרויות
- גנטיקה קהילתית
- רפואת הקהילה
- שיקום
- תזונה
- קלינאות תקשורת

תודה רבה

